

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

VIII Міжнародна науково-практична конференція
**«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

**«PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS OF HIGHER
AND SECONDARY EDUCATION IN THE CONDITIONS OF MODERN
CHALLENGES: THEORY AND PRACTICE»**

(м. Харків, 20–21 березня 2024 року)

УДК 37.013.77
П86

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №4 від 17.04.2024 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20-21 березня 2024 р.). / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків. 2024. 487 с.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Видання містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Редакційна колегія:

Башкір Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Білик Вікторія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Васильєва Світлана Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Друганова Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Золотухіна Світлана Трохимівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Кін Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко Світлана Євгенівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Попова Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Собченко Тетяна Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Цапко Алла Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Якімова Марина Еміліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ I	13
Dos SANTOS	
Свобода та безпека: аналіз відношень у світлі фрейрійської педагогіки та етноматематики.....	
Васильєва О., Лінь Ваньї	
Потенціал вокального мистецтва у формуванні міжкультурної компетентності іноземних здобувачів	17
Герасименко Ю.	
Ефективність педагогічного експерименту в освіті	21
Жмурко О.	
Екоетичний світогляд майбутніх учителів як актуальна науково-педагогічна проблема.....	25
Зеленська Л.	
Олександра Яківна Єфименко – учений, педагог, громадський діяч	29
Золотухіна С.	
Виховуюче навчання – вимога часу	35
Іонова О.	
Наукові підходи до розвитку вальдорфської освіти.....	39
Кириленко С.	
Суть поняття медіаграмотність в педагогічній думці Польщі	44
Ковальов А.	
Вплив європейської освітньої системи на розвиток вищої освіти в Україні	47
Лупаренко С., Кабанська О.	
Особистісно-діяльнісний підхід у дослідженнях питань дитинства і дитячого розвитку.....	50
Лю Генчень	
Вимоги до спілкування державною мовою молодших школярів Китаю.....	53
Нікуліна В.	
Виховання майбутніх учителів засобами музичного мистецтва.....	58
Ткаченко Т., Штефан Л.	
Особливості організації музичної освіти у Франції	62
У Ді, Васильєва С., Агаркова Н.	
Вимоги до сучасного вчителя в КНР.....	65
Хоменко І.	
Система підготовки вчителів у Німеччині	70
Хрик М.	
Зміст поняття «громадянське виховання» у науково-педагогічній думці Німеччини	74

Чжан Цзе

Проблема підвищення якості викладання фортепіано в закладах вищої освіти КНР 78

Чихаріна К.

Інтелектуальне лідерство в сучасному світі. Роль інтелектуального лідера в галузі освіти та науки..... 82

Шевченко В.

Система спеціальної освіти в Україні та Польщі: компаративний дискурс 85

Штефан Л., Полтавець Р.

Вимоги до абітурієнтів університетів Франції..... 90

Якименко В.

Принципи організації шкільної освіти Франції 93

СЕКЦІЯ II..... 96

Лазарева К., Лазарєва О.

Психолого-педагогічне підґрунтя авторського дистанційного курсу з англійської мови..... 96

Пишинська В.

Вплив дистанційного навчання на емоційне благополуччя здобувачів базової середньої освіти 100

Староста Ж.

Структура та керівництво до реалізації дистанційного навчання..... 105

Бондар Т., Чернова-Шмикова А.

Психолого-педагогічні методи розвитку соціального інтелекту у здобувачів закладів вищої освіти 110

Штефан Л., Ковальська В.

Створення інноваційного середовища в умовах дистанційної освіти на основі застосування інтелект-карт..... 115

СЕКЦІЯ III 120

Дубровська Л.

Зміст та особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні 120

Зеленський Р.

Фізкультурно-рекреаційна діяльність у педагогічному колективі закладу загальної середньої освіти як наукова проблема 125

Калашник Л.

Концепція інклюзивного навчання в сучасній китайській освіті..... 130

Мажуга А., Твердохліб Т.

Забезпечення толерантного ставлення до учнів з ооп в закладах загальної середньої освіти 134

Толмачова І., Бужинська С.

Інклюзивна компетентність педагога.....	139
Ялліна В., Пахомова Л., Теряєв А.	
Стресостійкість як професійно значуща якість викладача	144
СЕКЦІЯ VI	148
Nakan USAKLI	
Technology-based social emotional learning.....	148
Березіна І.	
Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів засобами AR та VR технологій.....	155
Білик В., Чжан Сяогє	
Технології розвитку softskills у здобувачів вищої педагогічної освіти	159
Єфименко Г.	
Інформаційно комунікативні технології як інструмент вирішення проблем підготовки науково-педагогічних працівників системи вищої освіти України	163
Жукова А.	
Особливості лінгвокраїнознавчого аспекту викладання іноземної мови у військових навчальних закладах.....	166
Князєв А., Боровський С.	
Інноваційні зміни організації освітнього процесу в ЗВПО України в цифрову епоху	169
Kugai K.	
AI-Powered Personalization: Revolutionizing Foreign Language Learning in Pedagogical Science	173
Осадченко І.	
Психологічні / психопедагогічні вправи для аналізу усвідомлення особистої відповідальності за перебіг конфлікту	177
Петренко Л., Мокляк В.	
Інноваційні технології формування цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах змішаного навчання.....	182
Подаваленко А., Зеленська Л.	
Технології розвитку критичного мислення лікарів в системі післядипломної освіти.....	188
Сунь Дзяньдань	
Вимоги до виконавської майстерності гітариста	193
Твердохліб Г.	
Використання медіа для формування мовних навичок учнів на уроках англійської мови	196
Чжао Цянь	
Інноваційні підходи до використання етнодизайну для розвитку креативності у здобувачів вищої освіти.....	200

Ялліна В., Дрозд М.

Персоналізоване навчання як відповідь на виклики сьогодення 204

СЕКЦІЯ V 208

Ага-Заде Л., Зеленська Л.

Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів у позааудиторній роботі..... 208

Басанець О.

Сутність поняття міжкультурна толерантність в психології культурології та конфліктології..... 213

Бі Юнь

Фасилітаційні навички студентів хореографічних спеціальностей..... 217

Бондаренко А.

Нормативно-правове регулювання формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу 220

Борюшкіна О.

Теоретичні засади вивчення соціально-психологічної адаптації здобувачів вищої освіти в умовах військової агресії..... 225

Боярська-Хоменко А., Денисенко А.

Еволюція агенцій у забезпеченні якості освіти: від вертикальних до горизонтальних структур..... 230

Ван Сінь, Ван Чжо

Практичний концепт спеціальності «візуальна комунікація» та його релізація в закладах вищої освіти Китайської народної республіки..... 234

Голенкова А.

Вимоги щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційної спортивної діяльності 239

Гончаренко М.

Суть та зміст пошуково-дослідної діяльності здобувачів базової середньої освіти..... 243

Друганова О., Білик В.

Школа й суспільство: способи встановлення взаємодії..... 247

Жень Фушен

Дотримання вимог академічної доброчесності як актуальна проблема сучасної освіти та науки КНР 251

Жуков В.

Емпатійна складова як важливий чинник формування морально-етичних якостей майбутнього вчителя..... 256

Зеленська Л., Гнатюк І.

Освітнє середовище закладу вищої педагогічної освіти як педагогічний феномен 260

Колеснікова Ю., Бондар Т.

Психопоезія як засіб самовираження здобувачів вищої освіти у воєнний час. 265

Король Д.

Зміст поняття готовності майбутніх офіцерів збройних сил України до застосування технічних засобів розвідки 271

Корольов А.

Сучасні методи, форми та засоби формування ризикологічної компетентності майбутніх офіцерів національної гвардії України 275

Костюшко І.

Роль командних вправ у формуванні навичок командотворення курсантів-десантників..... 279

Майнаєв Ф., Рибалко Л.

Шкільний благодійний ярмарок як засіб формування громадянської та соціальної компетентностей..... 284

Майстрюк І.

Самоосвітня діяльність: історичний аспект 287

Молчанова К., Лупаренко С.

Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу, які постраждали внаслідок воєнних дій 290

Овсюк Д., Дін Жуцзе

Роль майстерки з написання наукових праць у формуванні науково-дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти..... 296

Пашенко К., Цапко А.

Використання цифрових сервісів на уроках соціально-етичного та емоційного навчання (СЕЕН) 300

Пікус Д.

Концепція підготовки інструкторів навчальних центрів збройних сил України 304

Пономарьова Г., Степанець І.

Розвиток освітнього середовища закладу вищої педагогічної освіти як системи роботи зі здобувачами освіти: психолого-педагогічний аспект 308

Попова О., Лі Юаньці

Емоційно-почуттєвий компонент емпатійної культури вчителя музичного мистецтва..... 316

Попова О., Григораш О.

Професійний профіль сучасного вчителя-інноватора 321

Пустовалова І., Твердохліб Т.

Формування емоційного благополуччя здобувачів початкової освіти на уроках образотворчого мистецтва..... 326

Ревенко І.

Роль рефлексивного слухання в діяльності педагога	331
Риндін Ю.	
Рівні військового лідерства у підготовці майбутніх офіцерів розвідки	335
Самойленко О.	
Кадрова автономія закладу освіти як запорука ефективності його функціонування	339
Се Кежань	
Організація педагогічного партнерства у зво як актуальна науково-педагогічна проблема	347
Синельник І., Синельник О.	
Навчання фізики майбутніх фахівців ІТ-галузі в технічному університеті як педагогічна проблема	350
Тянь Фейфань, Рибалко Л.	
Результати аналізу стану підготовки хореографів у китайських закладах вищої освіти	355
Філоненко О., Проценко О.	
Проблема формування педагогічної толерантності як професійно значущої якості майбутнього вчителя	359
Ху Цзяньдань, Рибалко Л.	
Вплив засобів вокальної майстерності на творче самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва	364
Цуй Кеке, Рибалко Л.	
Підвищення мотивації до професійної самореалізації майбутніх дизайнерів анімації	367
Чкалов А.	
Зміст поняття професійної мобільності майбутніх офіцерів розвідки у вітчизняній педагогічній думці	371
Ялліна В., Цюра М.	
Соціальний інтелект в комунікативній культурі майбутнього педагога	376
Ярмоленко А., Ярмоленко А.	
Готовність майбутніх фахівців до професійної самореалізації в педагогічних дослідженнях	380
СЕКЦІЯ VI	384
Аніщенко О.	
Розвиток soft skills – актуалітет професійного зростання викладачів закладів вищої освіти	384
Арістова Н., Вишневська М., Кугай К.	
Формування здатності до рефлексії професійно-філологічної діяльності майбутніх філологів засобами інтерактивних методів навчання	387
Баніт О.	

Особливості організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах війни.....	392
Васильєв О. Використання chatGPT для підвищення ефективності вивчення іноземної мови	396
Дворник О. Концептуальна модель розвитку соціальної компетентності вчителів щодо роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах	401
Зелений І. Організація неперервного професійного розвитку офіцерів у контексті реалізації концепції трансформації системи військової освіти	405
Кайдалова Л. Інформальна освіта дорослих як сучасна форма самоосвіти.....	410
Піддячий В. Розвиток уваги науково-педагогічних працівників	413
Радомський І. Неформальна освіта – важливий складник системи військової освіти в Україні	417
Самко А. Самоорганізація та самомотивація як важливі складові професійної діяльності викладачів ЗВО	423
Тан Ліпін Загальні питання підвищення професійної компетентності фахівців-управлінців в КНР.....	427
Хоменко С., Семенченко О. Зміст неформальної освіти дорослих у Польщі	431
Чен Лун Форми організації фізкультурно-оздоровчої діяльності здобувачів вищої освіти	435
Чжоу Пен Професійна мобільність як педагогічна проблема	441
Шматько К. Неформальна освіта дорослих: виклики та шляхи їх подолання	444
СЕКЦІЯ VII.....	448
Єсікова І. Цифровізація інклюзивної освіти	448
Калюжна Т. Вплив цифровізації на розвиток андрагогічної компетентності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти	452

Судаков О., Собченко Т.

Цифрові застосунки padlet та canva в організації групової роботи здобувачів ЗВПО під час вивчення педагогічних дисциплін..... 456

СЕКЦІЯ VIII..... 461

Вічорський Д.

Загальний погляд на вплив штучного інтелекту на сфери освіти та науки. 461

Дєдов Д.

Види навчальних матеріалів зі штучним інтелектом в освітньому процесі 465

Мандрікова М.

Тренд використання штучного інтелекту в контексті викладання інформатики в ЗЗСО..... 473

Розторгуєв О.

Роль генеративного штучного інтелекту в трансформації освітніх процесів: можливості та виклики 478

СЕКЦІЯ IX 482

Головатенко Т.

Зарубіжний досвід створення травма-інформованого середовища закладу освіти 482

також упровадження трьохрівневої системи підготовки. Підготовка інструкторів організована на базовому, підвищеному та академічному рівнях, кожен з яких має свої особливості та вимоги до кандидатів. Зазначимо, що високий рівень професійної компетентності інструкторів сприяє якісній підготовці особового складу Збройних Сил України.

Список використаних джерел

1. Курс інструктора базового рівня. Стандарт підготовки. Київ, 2022. 81 с.
2. Зельницький А., Заболотний О., Васильєв О., Корнієнко В. Особливості формування військового кадрового потенціалу збройних сил України із залученням іноземних інструкторів-викладачів. *Військова освіта*. 2022. Вип. 1(45). С. 71–84. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/71-84>
3. Пікус Д., Бондаренко А. Компетентнісний підхід до підготовки інструкторів навчальних центрів Збройних Сил України в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць «Військова освіта» Національного університету оборони України*. 2023. № 2 (48). С. 212 – 221.
4. Професійний стандарт офіцера тактичного рівня Збройних Сил України управління діями підрозділів військової розвідки (ВОС 090100, 090200, 094000, 094001, 094002). Київ, 2020. 30 с.

РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК СИСТЕМИ РОБОТИ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Галина ПОНОМАРЬОВА

доктор педагогічних наук, професор, ректор

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Харків, Україна

Іван СТЕПАНЕЦЬ

кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Харків, Україна

У публікації здійснено спробу окреслити та схарактеризувати основні напрями та засоби розвитку педагогічної системи у педагогічному ЗВО як чинника, що забезпечує особистісну спрямованість і міжособистісний характер взаємодії ключових учасників освітнього процесу. Визначимо деякі психолого-педагогічні аспекти впливу на здобувачів освіти з метою їх особистісного і професійного розвитку.

Ключові слова: *проєктування; критерії ефективності системи виховної роботи; критерії і показники вихованості; педагогічна робота; цінності; педагогічне спілкування; педагогічне середовище.*

The article attempts to outline and characterise the main directions and means of development of the pedagogical system in a pedagogical higher educational institution as a factor that ensures personal orientation and interpersonal nature of interaction between key participants in the educational process. Some psychological and pedagogical aspects of influence on students for the purpose of their personal and professional development are identified.

Keywords: *design; criteria for the effectiveness of the educational system; criteria and indicators of moral education; pedagogical work; values; pedagogical communication; pedagogical environment.*

Вивчення сучасних тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти переконує, що вона все тісніше пов'язана з особистістю майбутнього педагога. Метою є формування й упровадження нової концепції освіти, що визначає підготовку здобувачів освіти до активної, самостійної та творчої

життєдіяльності, виховання свідомого, патріотично налаштованого, кваліфікованого педагога і громадянина України.

Створення у педагогічному ЗВО якісного освітнього середовища є важливою умовою для формування в ньому ефективної педагогічної системи, орієнтованої на особистість.

Одним із реальних напрямів вирішення означеної проблеми є проєктування системи педагогічної роботи у закладах вищої освіти в цілому і педагогічному ЗВО зокрема.

Узагальнення наукової теорії вітчизняних учених (І. Бех, О. Дубасенюк, О. Дурмаченко, А. Кузьмінський, О. Попадич, С. Прищепа, В. Сергєєва, З. Тимошенко та інші) доводить, що педагогічне проєктування передбачає не лише виявлення й опис певних педагогічних закономірностей, властивих навчальній чи виховній діяльності, а є цілеспрямованою багатофункціональною діяльністю як окремою педагога так і педагогічного колективу, що використовується у ЗВО як:

- педагогічний засіб усередині соціально-освітнього середовища ЗВО, наприклад, формування корпоративної культури в колективі здобувачів освіти;
- засіб, що відіграє допоміжну роль щодо інших видів педагогічної діяльності, наприклад, виховної;
- процедура в контексті іншої діяльності, наприклад, управління освітнім процесом;
- чинник розвитку того або іншого педагогічного об'єкту (системи, процесу, явища).

Як переконує досвід, у закладі вищої освіти проєктування як процес передбачає низку послідовних етапів (що відображено у схемі на рис. 1, а результатом цього процесу є розроблений проєкт).

Рис 1. Етапи проектної діяльності.

Спираючись на результати досліджень та власний досвід педагогічної діяльності у якості критеріїв оцінювання ефективності педагогічної системи у педагогічному ЗВО розглядаємо такі:

- активність студентів у різних сферах життєдіяльності закладу освіти;
- сформованість пізнавального потенціалу особистості здобувача освіти, його орієнтації на майбутню професію;
- сформованість морального потенціалу особистості, рівень професійної, громадянської, духовної, еколого-валеологічної, правової, гендерної, особистісної культури; громадянсько-патріотичної позиції);
- сформованість комунікативного потенціалу (культура спілкування і взаємин з викладачами й однолітками, толерантність, знання етикету і норм поведінки, повага й уважне ставлення до інших);
- сформованість естетичного потенціалу випускника ЗВО (рівень художньо-естетичної культури);
- сформованість фізичної культури (рівень фізичного розвитку, сформованість здорового способу життя);

- задоволеність студентів життєдіяльністю у ЗВО (емоційно-психологічний стан; рівень відчуття комфорту, безпеки, захищеності; успішність адаптації до умов ЗВО);

- сформованість студентського колективу групи, факультету, ЗВО (рівень і характер стосунків у колективі; розвиток самоврядування; сформованість спільної діяльності; згуртованість);

- сформованість взаємозв'язків ЗВО з сім'єю здобувача освіти.

Критерії і показники сформованості особистості здобувачів освіти у педагогічному ЗВО

№ п/п	Критерій	Показники
1.	Когнітивно-знаннєвий	- рівень розвитку свідомості особистості; знання основних норм, соціально-моральних цінностей, правил поведінки; стійка переконаність у значимості вихованості; загальні уявлення про моральні, соціальні, культурні, ідеологічні, патріотичні, академічні цінності; пріоритет суспільно значущих цінностей; рівень сформованості професійних якостей; готовність до дотримання норм, вимог тощо.
2.	Мотиваційно-ціннісний	- вияв стійкого інтересу до норм поведінки, правил, рівня вихованості; потреба в пізнанні соціально-ціннісних норм, моралі; спрямованість поведінки відповідно до особистих уявлень і переконань; соціально-ціннісна спрямованість особистості; мотиви особистості (соціальні, інтелектуальні, моральні, естетичні); характер співвідношення позитивних і негативних якостей особистості; вияв активності у навчанні та громадському житті; осмислення своєї ролі й місця в житті суспільства.
3.	Діяльнісно-поведінковий	- пріоритетність цінностей та інтересів; гуманістична спрямованість поведінки; рівень вияву активності в навчальній і позанавчальній діяльності; вияв активної соціальної (патріотичної) позиції; вияв своїх переконань і вміння відстоювати їх; самореалізація як суб'єкта діяльності, впливу на інших особистостей; вияв смислоутворювальних ціннісних мотивів життєдіяльності при виконанні професійного обов'язку; вияв високого рівня вихованості, активної життєвої позиції.

Основні якості поведінки здобувачів освіти

№	Назва якості	Характерні ознаки прояву
---	--------------	--------------------------

п/п		
1.	Громадянськість, патріотизм	перевага суспільних інтересів над особистими; вірність традиціям українського народу
2.	Толерантність	терпимість до думки інших людей; уміння вирішувати конфліктні ситуації.
3.	Колективізм	активна участь у колективних справах; критичне ставлення до негативних вчинків, асоціальної поведінки, самокритичність.
4.	Інтелігентність	культура взаємин, моральні принципи, краса людського вчинку
5.	Професійна культура	рівень педагогічних знань і практичних навичок; професійне ставлення та вимогливість до себе й інших; оцінка якостей за характерними ознаками їх прояву у поведінці здобувачів освіти.
6.	Тактовність	уміння дотримуватись міри у педагогічному впливі; повага до дитини і вимогливість; у відносинах з ними; вміння впливати на інших, не підкреслюючи своєї переваги; безкорислива і щира участь у долях підлеглих і товаришів.
7.	Ерудиція, світогляд	широта інтересів; допитливість; характер, обсяг, стійкість, спрямованість знань, поглядів, переконань.
8.	Естетична спрямованість.	інтерес до мистецтва, культури, створення естетичного середовища
9.	Цілеспрямованість	уміння ставити перед собою цілі і конкретно визначати шляхи та засоби їх досягнення; відповідальність і наполегливість у досягненні поставлених цілей.

В організації педагогічної роботи зі здобувачами освіти ЗВО є як соціальним інститутом з притаманними йому специфічними ознаками і функціями (підпорядкованість; орієнтованість на виконання соціального замовлення суспільства; скерованість на єдність, наступність і послідовність виховних впливів на особистість в аудиторній і позааудиторній роботі тощо), так і середовищем, в якому створюються певні педагогічні умови для їх соціалізації, управління розвитком (загальним, особистісним, соціальним), актуалізації професійної готовності до фахової діяльності, психолого-педагогічного супроводу тощо.

Таким чином, педагогічна робота у ЗВО набуває адресного характеру, враховуючи сфери життєдіяльності, соціальні і психологічні проблеми молоді;

вікові і статеві особливості; соціальний статус; рівень соціальної активності та ставлення до майбутньої професії тощо.

Наголосимо, що лише у системній взаємодії з усіма учасниками педагогічного процесу здобувач освіти може самореалізуватись як особистість.

Конкретний заклад вищої освіти, як соціальний інститут, має обов'язково і цілеспрямовано імплементувати в процесі освіти актуальні і значимі суспільні цінності. При чому, мова йде не про пряму імплементацію цінностей у ЗВО, а створення власної системи упровадження релевантних цінностей, найбільш актуальних і важливих для підготовки фахівців як професіоналів, громадян, працівників тощо.

Проблему інституційних та універсалістських цінностей розглядали такі представники світової філософської науки як К. Апель, І. Кант, Фон Байме, Д. Норт, В. Оконь та вітчизняні науковці – М. Кульбаєва, С. Пролєєв, В. Ромакін та інші.

Вважаємо, що найбільш актуальні і важливі цінності особистості для всіх часів і нинішньої буремної доби назвав один із видатних знавців людської моралі Григорій Сковорода [2] – честь і відповідальність.

Основними вимірами, на наше переконання, цих понять є «честь громадянина», «честь професіонала», «честь соціокультурної спільності», а системоутворюючим – «особистісна честь».

У сучасному, зокрема педагогічному, ЗВО пріоритетом має бути саме формуванню здобувача освіти як особистості, здатної відповідально і чесно реагувати на виклики, вимоги і завдання сьогодення, задовольняти власні потреби в особистісному і професійному зростанні.

Як засвідчують проведені нами дослідження, 71,4 % опитаних науково-педагогічних і педагогічних працівників та здобувачів освіти (всього опитано 232 особи) академії зазначають, що саме наявність людиноцентристського освітнього середовища у ЗВО є найбільш впливовим чинником формування означених цінностей. Разом з тим, важливо забезпечити усвідомлення здобувачами вищої освіти значимості названих цінностей для життя і праці.

Ключовим, критерієм такого усвідомлення М. Боришевський називає таку якість особистості як самоактивність, що «пов'язана з явищами особистісного сенсу. Вона розкривається людині через співвіднесення з реальністю свого життя, значення предметів і явищ, цінностей і цілей діяльності. Завдяки такому співвідношенню людина приходить до усвідомлення особистісної значущості; сенсу певних явищ, предметів, соціальних цінностей тощо» [1].

Вибудовуючи систему умов і засобів впливу на особистість здобувача освіти, виходимо з того, що в освітньому процесі взаємодія «викладач ↔ студент» здійснюється у різних формах, однак педагогічне спілкування, що розглядається як рівно активна взаємодія – діалог (полілог), залишається, на наш погляд, основною формою.

Узагальнивши напрацювання педагогів, психологів, філологів, можемо стверджувати, що лише у спілкуванні, у вербальній і невербальній взаємодії особистості з особистістю розкривається «людина в людині» як для оточуючих, так і для себе (рис. 2).

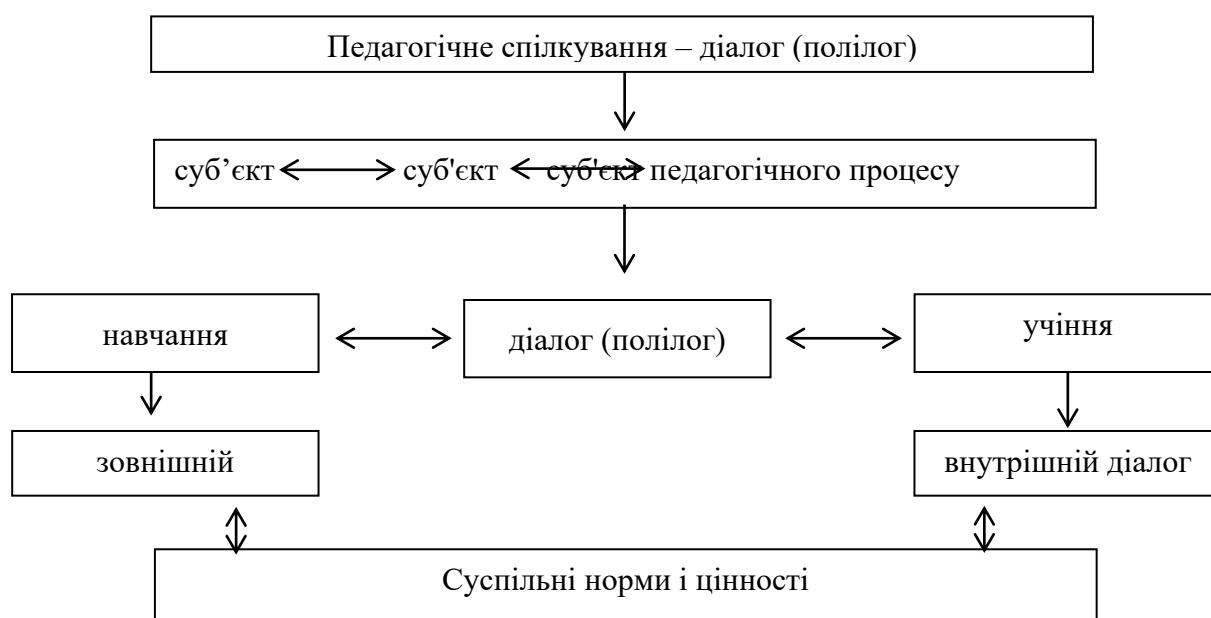

Рис. 2. Структурна модель педагогічного спілкування.

Трансформаційні зміни, що відбуваються у суспільстві і системі освіти України вимагають і зумовлюють формування у ЗВО освітнього середовища

нового не лише за певним змістом і формою, але і за характером. Ключовими ідеями формування освітнього середовища, що визначає новий характер взаємовідносин учасників освітнього процесу є: партнерство, співпраця, активність і творча ініціатива, зацікавленість, взаємна відповідальність, професіоналізм, повага і довіра.

Список використаних джерел

1. Боришевський М. Й. Дорога до себе : Від основ суб'єктності до вершин духовності : монографія. Київ : Академвидав, 2010. 416 с.
2. Сковорода Г. С. Повна академічна збірка. Харків : Майдан : Едмонтон; Торонто : Канад. ін-т укр. студій, 2011. 1398 с.

ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВИЙ КОМПОНЕНТ ЕМПАТІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Олена ПОПОВА

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Харків, Україна

Лі ЮАНЬЦІ

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Харків, Україна

У статті представлено погляди китайських учених щодо значущості і змісту окремих елементів емоційно-почуттєвого компоненту, таких як: глибока любов до справи музичного виховання та щира любов до учнів; почуття очікування, почуття задоволеності, почуття толерантності.

Ключові слова: *учитель музичного мистецтва, емпатія, емпатійна культура, учені КНР.*

The article presents the Chinese scientists' views on the significance and content of certain elements of the emotional and sensory component, such as: deep